

Wyrok z dnia 18 listopada 1994 r.
II URN 45/94

Ustalenie po uprawomocnieniu się decyzji przyznającej pracownikowi rentę inwalidzką z ogólnego stanu zdrowia, że zdarzenie stanowiące przyczynę jego inwalidztwo było wypadkiem w drodze z pracy do domu, jest okolicznością istniejącą przed i ujawnioną po wydaniu tej decyzji, która uzasadnia ponowne ustalenie wysokości świadczenia z urzędu na podstawie art. 80 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). W takim przypadku okres wypłaty świadczenia powypadkowego ustala się na podstawie art. 101 tejże ustawy.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędzia SN: Antoni Filcek, Sędzia SA: Barbara Wagner (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 1994 r. sprawy z wniosku Alicji Krystyny A. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. o rentę inwalidzką z tytułu wypadku w drodze z pracy do domu, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1994 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok, poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 16 marca 1994 r. [...] oraz decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 28 czerwca 1993 r. [...] w części odmawiającej wnioskodawczyni przyznania renty inwalidzkiej z tytułu wypadku w drodze z pracy do domu, w tym według I grupy inwalidów przed dniem 1 lutego 1993 r. oraz według I grupy inwalidów z tytułu tegoż wypadku po 1 lutym 1993 r. (do dnia 1 lutego 1994 r.) i przekazał sprawę w tym tylko zakresie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 26 czerwca 1991 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przyznał Alicji A. rentę inwalidzką, według I grupy, z ogólnego stanu zdrowia. Inwalidztwo wnioskodawczyni powstało wskutek wypadku drogowego, jakiemu uległa ona w dniu 27 grudnia 1990 r., wracając z pogrzebu byłego Rektora Politechniki B., w którym uczestniczyła jako przedstawicielka Wydziału Mechanicznego tej uczelni. Zdarzenie to zostało ostatecznie uznane za wypadek w drodze z pracy do domu decyzją z dnia 18 maja 1993 r., przyznającą Alicji A. jednorazowe odszkodowanie. Decyzja ta została wydana w rezultacie uchylecia przez Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 29 stycznia 1993 r., [...], wcześniejszej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 lipca 1992 r. [...], odmawiającej zakwalifikowania wypadku jako mającego miejsce w drodze z pracy.

W dniu 26 maja 1993 r. Alicja A. złożyła wniosek o rentę inwalidzką powypadkową.

Decyzją z dnia 28 czerwca 1993 r. organ rentowy, po ustaleniu, że wnioskodawczyni jest inwalidką II grupy, przyznał jej żądane świadczenie od dnia 1 lutego 1993 r.

W odwołaniu Alicja A. domagała się wypłaty renty inwalidzkiej wypadkowej według I grupy od maja 1991 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 16 marca 1993 r., [...], oddalił odwołanie w części dotyczącej

zmiany daty przyznania renty, zaś "sprawę w przedmiocie przyznania I grupy inwalidzkiej w związku z wypadkiem w drodze z pracy do domu" przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do ponownego rozpoznania.

Sąd podzielił pogląd organu rentowego, że skoro odwołująca się złożyła wniosek o rentę inwalidzką wypadkową w dniu 26 maja 1993 r. to, stosownie do treści art. 99 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), powoływanej dalej jako ustawa o z.e.p., wypłata należnego jej świadczenia powinna nastąpić od dnia 1 lutego 1993 r., tj. za okres trzech miesięcy kalendarzowych poprzedzających datę zgłoszenia wniosku.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku nie znalazł podstaw do zmiany bądź uchylenia powyższego, zaskarżonego przez Alicję A., wyroku i wyrokiem z dnia 29 kwietnia 1994 r., [...], rewizję oddalił.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył Minister Sprawiedliwości rewizją nadzwyczajną z dnia 24 października 1994 r. i podnosząc zarzut rażącego naruszenia prawa, a zwłaszcza art. 3 § 2 k.p.c. oraz art. 80 i art. 101 ustawy o z.e.p., wniósł o jego uchylenie, a także o uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 28 czerwca 1993 r. [...] " w części odmawiającej wnioskodawczyni przyznania renty inwalidzkiej z tytułu wypadku zaistniałego w drodze z pracy do domu, w tym według I grupy inwalidów przed dniem 1 lutego 1993 r. oraz według I grupy inwalidów z tytułu tegoż wypadku po dniu 1 lutego 1993 r. (do dnia 1 lutego 1994 r.) i przekazanie sprawy w tym tylko zakresie Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku do ponownego rozpoznania".

Zdaniem rewidującego, Sąd Apelacyjny błędnie przyjął, że w rozpoznawanej sprawie ma zastosowanie art. 99 ustawy o z.e.p. Zakład Ubezpieczeń Społecznych będąc stroną w postępowaniu o uznanie wypadku drogowego za wypadek w drodze z pracy do domu dysponował już w 1992 r. danymi dotyczącymi nowych okoliczności powstania inwalidztwa wnioskodawczyni i, chociaż zachodziły przesłanki do wznowienia z urzędu postępowania w trybie art. 80 ustawy o z.e.p., nadal wypłacał jej rentę z ogólnego stanu zdrowia. Podstawę prawną ustalenia daty, od której Alicji A. powinna być wypłacana renta inwalidzka z tytułu wypadku w drodze z pracy do domu stanowi zatem art. 101 ustawy o z.e.p.

Nadto, rewidujący twierdzi, że Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych błędnie przekazał sprawę w zakresie "grupy inwalidztwa" do rozpoznania organowi rentowemu, zamiast, po ustaleniu, że Alicja A. jest inwalidką I grupy z tytułu wypadku w drodze z pracy do domu, orzec co do istoty sprawy. Błędu tego nie skorygował Sąd Apelacyjny.

Ponieważ organ rentowy przyznał już wnioskodawczyni decyzją z dnia 14 czerwca 1994 r. rentę inwalidzką wypadkową według I grupy inwalidów, jednak dopiero od 1 lutego 1994 r., spór o wysokość świadczenia przed dniem 1 lutego 1993 r. i po tym dniu może dotyczyć tylko okresu do 1 lutego 1994 r. Ten fakt, a także konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego w celu wyjaśnienia w jakim okresie Alicja A. "kwalifikowała się do I grupy inwalidów z tytułu przebytego w 1990 r. wypadku, w szczególności po 1 sierpnia 1992 r." uzasadniają - zdaniem rewidującego - wnioski rewizji nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona.

Wyjaśnienia wymaga kwestia na czym, w ocenie Komisji do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia, polegała okresowa poprawa stanu zdrowia Alicji A. - poprzednio inwalidy I grupy oraz inwalidy I grupy według opinii z dnia 8 lutego 1994 r. biegłych lekarzy sądowych

okulisty, psychiatry i neurochirurga - uzasadniająca zaliczenie jej orzeczeniami OKIZ z dnia 18 maja 1992 r. i WKIZ z dnia 23 czerwca 1992 r. do II grupy inwalidów. Sporną jest natomiast jego ocena i kwalifikacja prawna. Rozbieżność stanowisk dotyczy zagadnienia, jaki wpływ na prawo do przyznanego i wypłacanego świadczenia ma zmiana faktycznej (wypadek w drodze z pracy do domu), a w konsekwencji także prawnej (art. 32 ustawy o z.e.p. - art. 41 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jednolity tekst: Dz. U. 1983 r., Nr 30, poz.144 ze zm.) jego podstawy; czy wymaga ona przyznania świadczenia nowego, innego niż dotychczasowe i zamiast dotychczasowego (jak przyjął to organ rentowy i Sądy obydwu instancji), czy też uzasadnia jedynie ponowne ustalenie wysokości świadczenia dotychczasowego w trybie wznowienia postępowania (jak twierdzi Minister Sprawiedliwości w rewizji nadzwyczajnej). Do tego bowiem sprowadza się w istocie problem czy, i ewentualnie jakie znaczenie dla ustalenia terminu początkowego wypłaty Alicji A. renty inwalidzkiej powypadkowej ma fakt złożenia przez nią wniosku o to świadczenie w dniu 26 maja 1993 r.

Zgodnie z treścią art. 80 ust. 1 ustawy o z.e.p. wysokość świadczeń " ulega ponownemu ustaleniu ..., jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji w sprawie świadczeń ... ujawniono okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość".

Decyzją z dnia 28 czerwca 1991 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. przyznał Alicji A. rentę inwalidzką według I grupy z ogólnego stanu zdrowia dysponując wiedzą co do niewątpliwego związku inwalidztwa wnioskodawczynie z wypadkiem drogowym, któremu uległa w dniu 27 grudnia 1990 r., a którego uznania za wypadek w drodze z pracy do domu żądała przed dniem 24 lipca 1992 r., w którym to dniu organ rentowy wydał decyzję uchyloną następnie wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 29 stycznia 1993 r.

Trafny jest zatem wywód rewizji nadzwyczajnej, że organ rentowy już w 1992 r. wiedział o okolicznościach powodujących zmianę wysokości pobieranej przez Alicję A. renty inwalidzkiej i pomimo tego nadal wypłacał jej rentę inwalidzką z ogólnego stanu zdrowia, chociaż zachodziły przesłanki do wznowienia postępowania w sprawie z urzędu w trybie przewidzianym w art. 80 ustawy o z.e.p. Ujawnione bowiem zostały okoliczności istniejące przed wydaniem przez organ rentowy uprzednich prawomocnych decyzji, które to okoliczności miały wpływ na wysokość świadczenia.

Sąd Najwyższy podziela w związku z tym stanowisko zajęte w rewizji nadzwyczajnej, że podstawę prawną ustalenia terminu wypłaty wnioskodawczynie renty inwalidzkiej wypadkowej stanowi nie art. 99 ustawy o z.e.p., jak przyjęły to Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oraz Sąd Apelacyjny, lecz jej art. 101.

Trafnie też wywodzi rewidujący, że Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalwszy w postępowaniu odwoławczym od decyzji przyznającej rentę wypadkową według II grupy, że odwołująca się jest inwalidą grupy I, zobowiązany był do merytorycznego rozstrzygnięcia spornej kwestii. Podzielić bowiem trzeba twierdzenie, że " W myśl zasady jednej renty, pracownik nie musi zgłaszać każdorazowo oddzielnego wniosku do organu rentowego o przyznanie wyższej grupy inwalidów, jeżeli już toczy się postępowanie przed tym organem lub sądem o ustalenie inwalidztwa".

Ponieważ w wyniku uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej Sąd Najwyższy uchylił częściowo nie tylko zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, ale także decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., sprawę należało przekazać do ponownego rozpatrzenia temu organowi stosownie do treści art.477¹⁴ w zw. z art. 423 § 1 k.p.c.

Wziąwszy powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 422 § 2 k.p.c.
orzekł jak w sentencji.

=====